

KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI VE SONUÇLARI

Hasan YILMAZ

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
ylmzhn@gmail.com

ÖZET

Ayastefanos Anlaşması (1878) sonrasında büyük bir sorun haline gelen Kıbrıs adası, 1950'li yıllara kadar anlaşmazlıkların odağında yer almıştır. 1951 yılında Yunanistan bölgede yaşayan Türkleri yok sayarak, BM'den resmen Kıbrıs'ı talep etmiştir. Bu talep sonrası Yunanistan'da "Kıbrıs" bir devlet politikası haline gelmiştir. 1974 yılına kadar olan süreçte Türkler ve Rumlar arasında birçok kez çatışmalar yaşanmıştır. 1974 Kıbrıs Barış Harekatı ile Yunanistan'ın Enosis amaçları doğrultusunda acımasızca yaptıkları katliamlara son verilmiştir. Bu çalışmada Kıbrıs Barış Harekatına kadar olan tarihsel süreç, müdahale ve sonuçları incelenmiştir. Sonuçların başarılı olup olmadığı konusunda bilgi ve yorumlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan, Enosis.

CYPRUS PEACE OPERATION AND RESULTS

ABSTRACT

The island of Cyprus, which became a major problem after the Treaty of Ayastefanos (1878), has been at the center of disagreements until the 1950s. In 1951, Greece officially requested Cyprus from the UN, ignoring the Turks living in region. After this demand, "Cyprus" became a state policy in Greece. Until 1974, there were many conflicts between Turks and Greeks. 1974 Cypriot Peace Operation and Greek merciless massacres ended in the direction of Enosis. This study presents historical process until the Cyprus Peace Operation, interventions and outcomes were examined. Information and comments on whether the results were successful were included.

Key Words: Cyprus, Turkey, Greece, Enosis.

1. GİRİŞ

Akdeniz'in doğusunda yer alan Kıbrıs'ın tarih boyunca siyasi ve ticari önemi devam etmiştir. Anadolu, Suriye, Mısır ve Doğu Akdeniz ticaret yolları yer alan ada, önemini hep korumuştur. Bu özelliğinden dolayı Kıbrıs tarihi, Ege, Mezopotamya, Suriye, Anadolu ve Mısır tarihleri ile iç içedir. Kıbrıs stratejik öneminden dolayı tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Mısırlılar, Hititler, Akalar, Finikeliler, Asurlular, Persler, Romalılar, Araplar, Fransızlar, Cenevizliler, Venedikliler (İtalyanlar), Osmanlılar, İngilizler Kıbrıs'ta bir dönem yaşamışlardır.

1517'de Yavuz Sultan Selim'in Kıbrıs adasını egemenliği altına almasıyla adada Osmanlı-Türk hâkimiyeti başlamıştır. "Kıbrıs Sorunu" siyasi bir sorun olarak güncelliğini koruyarak günümüze kadar devam etmiştir. Günümüzde özellikle AB üyeliği sürecinde Türkiye'nin önemli gündem maddelerinden biridir.

İngiliz egemenliğinde geçen yılların sonunda özellikle 1930'lu yıllarda Kıbrıs'ta yaşayan Türkler ve Rumlar arasında çatışmalar yaşanmıştır. Rumların tek hedefi Yunanistan ile birleşerek büyük Yunanistan'ı kurmak olmuştur. Bu hedef daha sonra Enosis adı altında bir propagandaya dönüşmüştür. Rumlar bu amaçlarına ulaşabilmek için Türkleri Kıbrıs'tan çıkarmak istese de Kıbrıs'ta yaşayan Türk halkı 1571'de girdiği adadan kolay kolay çıkmamıştır.

Ancak 20. yüzyıl başlarında Rum tahrikleri bir çatışmaya ve saldırılara dönüşmüştür. 1974 Kıbrıs Barış Harekati'na kadar geçen sürede büyük çaplı saldırılar hatta soykırımlar yapılmıştır. 1963'ten sonra saldırıların boyutları da değişmiştir. Çünkü Rumlar Enosis amacına EOKA adlı silahlı bir örgütle ulaşmayı hedeflemiştir. Kanlı bir örgüt olan EOKA 1974 yılına kadar birçok Türk köyünü yağmalamış ve haritadan silmek istemiştir.

Türkiye 1950'li yıllarda izlediği politikalarından vazgeçerek 1960'lı yıllarda Rumlara bir saldırı yapılabileceği izlenimini vermiştir. İngilizler ile defalarca görüşen Türk Hükümeti, batıdan istediği desteği bulamamıştır. Daha da önemlisi 1964 yılında ABD Başkanı Johnson, Türkiye'yi Kıbrıs konusunda açıkça tehdit etmiştir. Her ne kadar Johnson mektubuna dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'den cevap gecikmediyse de, sonuç olarak 1964 yılında hatta 1974 yılına kadar geçen sürede Kıbrıs'a herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

1974 yılında Kıbrıs'a yapılan müdahale ile Kıbrıs'ta yaşayan Türkler, Rumların hain saldırılarından kurtarılmıştır. Bu müdahalenin Türkiye, Kıbrıs Türkleri, Yunanistan, Kıbrıs Rumları açısından oldukça önemli siyasal, ekonomik, askeri, sosyal ve kültürel sonuçları olmuştur. Bu sonuçlara yazımızın ilgili bölümlerinde detaylarıyla yer verilmiştir. Kıbrıs müdahalesinin sonuçlarına geçmeden Kıbrıs Sorunu'nun tarihsel süreçte nasıl geliştiğinin anlaşılması gerekmektedir.

2. KIBRIS SORUNUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı ele geçirmesi(1517), Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs'la doğrudan münasebete girmesine sebep olmuştur. Genellikle Türk Ordusu'nun karaya ayak basış tarihi 2 Temmuz 1570 olarak gösterilmektedir. Kıbrıs Ada'sı Temmuz 1570- Ağustos 1571 tarihleri arasında yapılan savaşlar sonucunda Türk hâkimiyetine girmiştir. Fetihden sonra Lefkoşa merkez olmak üzere Kıbrıs idari yönden bir "Beylerbeylik" haline getirilmiştir(Tarakçı, 2010: 5- 6).

İngiltere ve Çarlık Rusya'sı XIX. yy sonlarında dönemin iki sömürge imparatorluğu olarak Ortadoğu'daki menfaatleri bakımından birbirleri ile büyük çatışma içine girmişlerdir. Çarlık Rusya'sı asıl hedefi olan İstanbul'a girmek ve Boğazları kontrolü altına almak isterken, diğer yandan Kafkasya üzerinden İskenderun ve Basra Körfezi'ne inmeyi de hesap etmiştir. Rusya'nın güneye sarkması İngiltere'nin başta Hindistan olmak üzere Asya'daki sömürgelerindeki İngiliz varlığını tehlikeye düşürmüştür. Çarlık Rusya'sı 24 Nisan 1877 tarihinde Osmanlı devletine savaş ilan etmiş ve 3 Mart 1878 tarihinde Osmanlı devletinin büyük toprak kaybı ile sonuçlanan Ayastefanos anlaşması imzalanmıştır. İngiltere bunun üzerine harekete geçerek 4 Haziran 1878 tarihinde Osmanlı İmparatorluğu ve İngiltere iki maddelik antlaşmayı imzalamıştır. Anlaşma ile Kıbrıs'ın idaresi İngiltere'ye bırakılmakla beraber Osmanlı Devleti'nin Ada üzerindeki mülkiyet hakkı ortadan kalkmıyordu(Tarakçı, 2010: 7- 8).

Kıbrıs'ın İngiltere'ye bırakılmasını kendi menfaatlerine göre yorumlayan Yunanlılar ve Rumlar, Türklere karşı saldırılarını artırmıştır. Devam eden saldırılar ve yağmalar, bu yıllarda daha da belirginleşerek bir kampanya haline dönüşmüştür. 1930'lu yılların başından itibaren başlatılan kampanya ile Rumlar, geçmişteki amaçlarını yani, Yunanistan ile birleşme taleplerini açıkça

belirtmişlerdir. Bu kampanyanın adı: Enosis'tir. Kısacası, "Enosis" ile Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan birleşerek, büyük Yunanistan'ı oluşturma hayali içinde olmuşlardır.

Kelime anlamı ile adanın Yunanistan'a ilhak edilmesi demek olan Enosis, Megali İdea fikri çerçevesinde resmi olarak ilk kez, 1828 yılında ortaya çıkmıştır. Daha önce gayri resmi olarak çeşitli örgütler, basın, fanatik milliyetçiler ve kilise tarafından ortaya konan Enosis görüşleri, Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmasından hemen sonra resmileşmiştir. 18 Ekim 1828 tarihinde İngiltere, Rusya ve Fransa'ya nota veren Yunanistan, resmi olarak ilk defa Enosis fikrini ortaya atmış ve adanın kendisine bağlanmasını istemiştir. Bu tarihten sonra Enosis fikri, Yunanistan'ın resmi dış politikasının ana unsurlarından birini oluşturmuş, gerek açıktan gerekse gizlice bu idealin gerçekleşmesi için uzun bir çalışma dönemi içine girilmiştir. Bu süre içinde zaman zaman İngiltere'nin ve ABD'nin Yunanistan'a destek verdiği bilinmektedir. Mesela İngiltere 1915'te Yunanistan'ın kendi safında I. Dünya Savaşı'na katılması koşulu ile Kıbrıs'ı Yunanistan'a hediye edeceğine dair söz vermiştir (İsmail, 1988: 12- 13). Enosis amaçlarını her fırsatta yineleyen Rumlar, Kıbrıs'ın İngiltere'ye bırakılmasına oldukça sevinmişlerdir. Çünkü belirli dönemlerde özellikle I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere'den ve ABD'den Kıbrıs için bir anlamda söz almışlardır.

Türkiye, İngiltere ile Kıbrıs konusunda fazla uğraşmak istememiş, onunla önceden istişare ederek diğer konularda Türkiye'ye karşı sert ve kesin tavır almasını önlemeyi amaçlamıştır. Türkiye, İngiltere'nin Kıbrıs'ı ilhak kararını Lozan Barış Anlaşmasının 20. maddesi ile tanımıştır. 20. madde şöyle'dir: "Türkiye, İngiltere hükümetince 5 Kasım 1914 tarihinde ilan edilen Kıbrıs'ın (İngiltere'ye) katılımını tanıdığını bildirir. Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin uyrukluğuna sorunu Lozan'da gündeme gelmiş ve sorun Lozan Barış Anlaşması'nın 21. maddesinde çözümlenmiştir. Maddeye göre; 5 Kasım 1914'de Kıbrıs'ta yerleşmiş bulunan Türk uyukları yerel yasanın saptadığı şartlara tabi olarak İngiliz uyrukluğunu edinecekler, ancak, Türk uyrukluğunu yitirmiş olacaklardır (Tarakçı, 2010: 18). Bu anlaşmadan sonra iki yıl içerisinde isteyen vatandaş Türk uyrukluğunu seçebilecek, ancak yine bir yıl içerisinde adayı terk etmek durumunda kalacaklardır. Bu anlaşmanın bir sonucu olarak sekiz bin civarında Türk adayı terk ettiği ve Türkiye'ye geldiği söylenmektedir.

İngiliz idaresinde olan Türkler eğitim, din ve kültürel alanlarda baskı görmekteydiler. İngilizler ve Rumların ortak amacı Türk kimliğini yok etmek olmuştur. Ancak devlet olarak zayıflamış Osmanlı'nın Kıbrıs'ta yaşayan Türklere gereken desteği vermemesi ve yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir politika izlememesi nedeniyle Kıbrıs Türkleri Rum ve İngiliz baskısı altında kalmışlardır. 1571'den beri adada yaşayan Türk halkı, Lozan'daki olumsuz sonuçlara rağmen adada kalmakta kararlı olmuşlardır. Bu kararlılık için örgütlenmeleri zorunluluk haline gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesi adadaki Türklere de örnek olmuş ve çeşitli örgütler oluşturulmuştur. 1931 yılında Kıbrıs Türkleri Ulusal Kongresi toplanmıştır. Türklerin bu türde bir kongrede toplanmasına Rumlardan cevap gecikmemiş ve Enosis planlarını uygulamak için baskınlar yapmış, şiddet uygulamışlardır.

1926'da kurulmuş olan Kıbrıs Komünist Partisi (KKP), 1931'de gerçekleşen ayaklanmadan sonra yasadışı ilân edilmiştir. Sovyetler Birliği çizgisini takip eden KKP, faaliyetlerini yasal olarak da yürütmek üzere 1941 yılında AKEL'i (Emekçi Halkın İlerici Partisi) kurmuştur. İki partinin üç yıl boyunca birlikte faaliyet göstermelerinin ardından, KKP 1944'te kendini feshederek AKEL'e katılmıştır. Bu tarihlerde sömürgecilğe karşı yürütülen mücadelenin başını esas olarak AKEL ve Ortodoks Kilisesi çekmiştir (İzgi, 2007: 15).

2.1. 1950 Sonrası Gelişmeler

1950'li yıllara kadar Yunanistan Kıbrıs meselesini resmen benimsemiş olmakla birlikte, fiilen hiçbir teşebbüste bulunmamıştır. Ancak 1951 yılında Birleşmiş Milletlerin Paris'te yapılan toplantısında Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını istemiştir. Daha sonra Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesi gerektiğini resmen ileri sürmüştür. Böylece bu tarihten itibaren Yunanistan, Kıbrıs meselesini devlet politikası haline getirmiştir(Tarakçı, 2010: 23). Yunanistan yıllardır resmen açıklayamadığı ama gayri resmi olarak defalarca vurguladığı amacını yani Kıbrıs'ın tamamının Yunanistan'a verilmesini resmen istemiştir.

Enosis" kampanyasına II. Dünya Savaşı'ndan sonra hız verilmiştir. Rum Ortodoks Kilisesi 15 Ocak 1950'de Enosis konusunda halk oylaması düzenlemiş ve oylama % 96 Enosis lehine sonuçlanmıştır. Ancak İngiltere Enosis fikrine kuvvetle karşı çıkmıştır. Yunanistan ise, Ada'daki Rumların self-determinasyon (kendi geleceğini tayin) hakkı olduğunu ileri sürerek Enosis'e dolaylı yollardan ulaşmayı tercih etmiştir. Yunanistan, 1954'te Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler'e (BM) götürülmesi kararı aldığını açıklamıştır. Bu arada Ada'da Kıbrıs Türklerine karşı şiddet eylemleri başlamıştır. 1954-1958 yılları arasında "self-determinasyon" görüntüsü altında BM'ye yaptığı çeşitli başvurularda Yunanistan, bir başarı sağlayamamış ve Yunanistanlı Albay Grivas tarafından 1955 yılında kurulan EOKA ile adadaki şiddet eylemleri giderek artırmıştır(İzgi, 2007: 15-16). EOKA Kıbrıs Rumlarının Enosis'i gerçekleştirmek amacıyla kurmuş olduğu silahlı bir örgüttür. Yunanlı subaylardan Grivas, önce Yunan iç savaşında komünistlerle savaşmış daha sonra ise Kıbrıslı Türklere karşı adadaki gönüllülere savaş eğitimleri vermiştir. Böylece savaş eğitimi almış Rum gönüllülerden oluşan EOKA, Kıbrıs Türk halkına baskı ve şiddet uygulamıştır.

Yunanistan'ın ve Kıbrıs Rumlarının Enosis'i gerçekleştirme çabaları karşısında, Türk kamuoyu sessiz kalmamış, İstanbul ve Ankara'da üniversite gençliği de Enosis'e karşı mitingler düzenlemiştir. Buna karşın Demokrat Parti iktidarı, Kıbrıs meselesini yalnız İngiltere'yi ilgilendirmesi gereken bir iç mesele olarak tanımlamış ve başka her hangi bir devletin ada üzerinde bir hak iddia etmesini kabul etmemiştir. Hatta Başbakan Menderes'in bu dönemde Balkan Birliği'ne siyasi olarak zarar verebileceği endişesiyle mitinglerin yapılmasına bile karşı çıktığı bilinmektedir. Diğer taraftan da Menderes Hükümeti, 1951 yılı sonlarına kadar, NATO'ya kabul edilmeyi dış politikalarının ana hedefi olarak değerlendirdiklerinden Kıbrıs meselesine temkinli yaklaşmışlar, NATO'ya katılım sürecini zedeleyecek bir politika izlemekten kaçınmışlardır. Türk Hükümeti konuya kayıtsız kalmayı sürdürürken, Makarios'un girişimi ve baskısı ile Yunanistan, 1954 Mart'ından itibaren İngiltere'den Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesini talep etmeye başlamıştır(Değerli, 2012: 89). Türk Hükümeti NATO'dan tepki almamak adına daha yumuşak tepkiler verirken, Yunanistan Hükümeti Rumların Enosis amacına uygun düşecek tüm adımları korkusuzca atmıştır.

İngilizler soruna bir çözüm bulmak amacıyla, Türkiye ve Yunanistan'ın katılımıyla 29 Ağustos 1955'de Londra Konferansı'nı düzenlediler. Herhangi bir sonuç alınmasa da Konferans, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda söz sahibi olduğunu ve sorunun Türkiye olmadan halledilemeyeceğini bütün dünyaya duyurmuştur. Buna karşı Türkler de kendilerini koruma ve Enosis'e engel olmak maksadıyla önce "Volkan" teşkilatını, daha sonra da 1 Ağustos 1958 tarihinde Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurdular(İzgi, 2007: 16).

Londra Konferansı'ndan birkaç gün önce Türkiye Başbakanı Adnan Menderes, Türkiye'nin İngiltere'ye bir nota verdiğini ve Kıbrıs Türklerinin maruz buldukları tehlikeye İngiltere'nin dikkatini çektiğini açıklamıştır. Menderes , "Rum tedhişçiler tarafından Türklere karşı ciddi bir saldırıya girişildiği takdirde, Türkiye'nin hareketsiz kalmayacağını" kesinlikle ifade etmiştir(İsmail, 2000: 16).

Menderes'in bu tutumunun henüz başlamamış olan konferans adına etkili olmuştur. Nitekim Türkiye'nin bu tutumunun da etkisiyle dokuz gün süren konferansta sonuç alınamamıştır.

Yunan Hükümetinin her türlü maddi ve manevi desteğiyle ve Grivasın komutasında çalışan EOKA Kıbrıs'ın her tarafında geniş ölçüde teşkilatlanmıştır. EOKA İngilizlere karşı tedhiş hareketına giriştiği gün yayınladığı beyannamede: "Karşımızda iki düşman vardır. Birincisi İngilizler, ikincisi Türkler'dir. Evvela, İngilizler ile mücadele edeceğiz ve onları Ada'dan çıkaracağız. Bundan sonra Türkleri imha edeceğiz. Hedefimiz ilhaktır. Her ne pahasına olursa olsun, bu gayeye ulaşmak vazifemizdir" demiştir. EOKA Temmuz 1957 tarihinde Türklere karşı harekete geçmiştir. Türkler Rumların bu saldırıları üzerine "Volkan" adıyla 1956 yılı başlarında ilk direniş örgütünü kurmuştur. Bu teşkilat daha sonra TMT adı ile Türk Mukavemet Teşkilatına dönüşmüştür. Kıbrıs tarihinde bundan böyle yeni bir mücadele dönemi başlamış ve Kıbrıs Türkleri birçok eksikliklere rağmen canını, malını ve her şeyden önce vatanını korumaya başlamıştır(Tarakçı, 2010: 26- 27). EOKA örgütü ilk ortaya çıktıklarında İngilizlere karşı mücadele edeceklerini açıklamış olmalarına rağmen, giderek Kıbrıslı Türkleri hedef almaya ve bombalar patlatarak, silahlar sıkarak eylem yapmaya devam etmişlerdir. Türk-Rum çekişmeleri EOKA'nın uyguladığı vahşet yöntemleriyle daha da derinleşti. Artık bu sorunlar müzakere edilerek çözülemez hale gelmiştir. Çünkü EOKA birçok Türk köyünü yakıp, yağmalamıştır. Kanlı olayların sonucunda Rumlara olan güven azalmıştır.

EOKA saldırılarının büyük boyutlara ulaşması ve Türk halkının kendini savunmak zorunda olması Türk Mukavemet Teşkilatı'nın doğması sonucunu doğurmuştur. TMT'nin amacı nefis müdafaası yapmak, EOKA'nın saldırılarına yanıt vermek, Türk bölgelerini korumak, adadaki Türk varlığının devamını sağlamaktır(İsmail, 2000: 12). Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) Rauf Denктаş, Burhan Nalbantoğlu ve Kemâl Tanrısever'in öncülük etmesiyle kurulmuştur. TMT, Rumların ve EOKA'nın silâhlı saldırılarına karşı Kıbrıslı Türklerin korunması amacı ile kurulmuştur. Kuruluş amacı EOKA gibi saldırı ve şiddet uygulamak değil, saldırılara karşı koyabilme ve savunma yapabilmektir.

Bu yıllarda siyasi ve iktisadi hayattaki hızlı değişimlerin de etkisiyle, dünyadaki güç dengelerinin oluşturduğu iki bloklu bir dünya düzemi yaşanmıştır. ABD'nin batı bloğundaki liderliğini gören İngiltere geri çekilme faaliyetlerine başlamıştır. İngiltere eski imparatorluk toprakların sahiplerine devretmiştir. Ancak Kıbrıs'ta durum farklı olmuştur. Bir yanda, 1571'den beri ciddi bir nüfusa sahip olan Türk halkı, diğer yanda, Ortodoks kilisesi önderliğinde "Enosis" amacını güden Rumlar. İki halkın arasında sorunlar tarih boyunca bitmemiş ve bundan dolayı Yunanistan ve Türkiye sıklıkla karşı karşıya gelmiştir. Üstelik her iki ülke de garantör ülke olarak ve NATO üyesidir. İngiltere kendi çıkarları doğrultusunda yani askeri üsleri kaybetmeden adayı teslim etmek istiyordu.

1960'lı yılların başlarında Kıbrıs'ta önemli gelişmeler yaşanmıştır. 16 Ağustos 1960 tarihinde bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilan edilmesiyle adada 82 yıldan beri süregelen İngiliz egemenliği sona ermiştir. Ancak Cumhuriyetin kurulması adadaki sorunları ortadan kaldırmaya yetmemiştir. Bu gelişmeler Yunanistan'ı rahatsız etmiştir. Anlaşmaların ihlaline yönelik Enosis yanlısı EOKA şiddet hareketleri, 1961 yılından itibaren artarak devam etmeye başlamıştır.

Londra ve Zürih anlaşmaları ile oluşturulan Kıbrıs Cumhuriyeti Ankara için istenen bir çözümdür. Bu sonucun Ankara için istenen bir çözüm olmasına yol açan faktörler arasında, Kıbrıs adasının Yunanistan tarafından ilhakının engellenmesi ve Türkiye ile Yunanistan arasında denge oluşturması, yer almaktadır(Manisalı, 2004: 81).

1963 saldırılarından sonra yapılan anlaşmaya göre Rum askeri birliklerinin Türkler'e ait bölgelerden geçmesi yasaklanmıştır. Rumların Geçitkale ve Boğaziçi arasındaki yoldan geçmek

istememesi ve Türklerin bu teklifi kabul etmemesi üzerine Rumlar yeniden saldırıya geçmiştir. Ağır silahların eşliğinde yapılan saldırı kısa sürede gelişmiş ve Geçitkale ve Boğaziçi işgal edilmiştir. TBMM acil olarak toplanmış ve Anayasa'nın savaş ilanına ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin 66. maddesine dayanarak Kıbrıs'a müdahalesini öngören karar, meclisteki 435 üyenin 432'sinin oyu ile kabul edilmiştir (Çay 1989: 84- 85). Türklerin sürekli olarak şiddete maruz kalmaları sonucu Garanti Anlaşması'nın vermiş olduğu hakkı kullanmaktan başka çare kalmamıştır. Çünkü Rumlar haince planlar yaparak Türkleri katletmiştir. Türkiye Hükümeti adaya müdahaleden başka bir seçenek kalmadığı düşüncesindedir.

Daha sonra İngiltere'nin talebi üzerine 13 Ocak 1964'te Londra'da üçlü konferans toplanmıştır. Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin katılımıyla düzenlenen konferansa 15 Ocak tarihinden itibaren beşli konferans şeklinde devam edilmiştir. Beşli konferansta Kıbrıs'taki Türk ve Rum kesiminin temsilcileri de hazır bulunmuştur (Çay. 1989: 76). Konferansta Türk tarafı mevcut anlaşmaların yetersiz olduğunu ve iyileştirmeler yapılması gerektiğini savunurken, Rum tarafı ise yapılan anlaşmaların feshini isteyerek Türklere hak tanınmamasını talep etmiştir. Bu görüşmelerden sonuç çıkmamıştır. Barışı sağlamak adına gönderilen NATO kuvvetleri de reddedilince, Londra konferansı başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Kıbrıs Rum'larının saldırılarına devam etmesi üzerine Türk Hükümeti, 16 Mart 1964'te TBMM' den Kıbrıs'a müdahale etme yetkisi almıştır. Türkiye'nin bu kararından sonra 17 Mart 1964' te Barış Gücü kurulmuştur. BM Barış Gücü'nü her fırsatta zorluk yaşatan Rumlar, tepki olarak Milli Muhafız Alayı kurulmasına karar vermiştir. Türkiye Hükümeti bu tepkiye sessiz kalmadı ve Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin sözcülüğünde açıklamalar yapmıştır (Çay. 1989: 78). Bu açıklamalarda Rumların hareketlerine ciddi tepkiler vermiş ve Kıbrıs' a müdahale edilebileceklerinin sinyallerini vermiştir.

Tüm bu açıklamalardan sonra dönemin ABD Başkanı Johnson, Başbakan İsmet İnönü' ye mektup göndermiştir. Türk dış politikasında önemli bir yeri olan mektup, açıkça Türkiye'yi tehdit etmektedir. Kıbrıs'a müdahalede bulunmamasını isteyen Johnson'a Başbakan İsmet İnönü bir cevap vererek tepkisini ortaya koyduysa da, ABD' nin istediği olmuş ve 1964' te müdahale gerçekleşmemiştir. Söz konusu cevabın yeterli olup olmadığı tartışmalar konu olmuştur. Bu mektuptan sonra Türk dış politikasında çok yönlü bir dış politika esas alınmaya başlanmıştır. Kamuoyunda belirgin bir şekilde ABD karşıtı söylemler oluşmuştur. Johnson Mektubu bu açıdan oldukça önemlidir. Türkiye'nin dostlarının kim oldukları konusunda fikirler vermiştir. Türkiye böylelikle dış politikasında yapmış olduğu hataların farkına varmıştır. Dolayısıyla tek yönlü politikalar yerine çok yönlü ve içinde Ortadoğu ile İslam ülkelerinin de yer aldığı politikalar izlenmeye başlamıştır.

3. KIBRIS HAREKÂTI VE SONUÇLARI

Yunan Cuntası ile EOKA-B taraftarları, müşterek hareket ederek 15 Temmuz 1974'te Makarios'a karşı hükümet darbesi yapmışlar ve böylece adada "Kıbrıs Elen Cumhuriyeti" kurularak fiili Enosis gerçekleştirilmiştir. Ancak Makarios, 19 Temmuz 1974'te BM Güvenlik Konseyi'nde bir konuşma yaparak, Yunanistan'ın adadaki durumunu özetlemiştir. Makarios, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı ve bütünlüğü, bariz ve çirkin bir şekilde çiğnendiğini iddia etmiştir. Ancak Yunanistan, adadaki silahlı saldırıların Kıbrıslı Rumların iç meselesi olduğunu iddia etmiştir (Tamçelik, 2009, 163).

Bu gelişmeler sonucunda Türk Ordusu 20 Temmuz 1974'te adaya müdahale etmiştir. Rumlar tarafından da olumlu karşılık bulan harekâta, bazı Rum liderler Türk müdahalesinin acımasızca süren Rum katliamlarına dur dediğini belirtmişlerdir.

Bölgede düzenin sağlanması amacıyla Türkiye, 14 Ağustos 1974'te Kıbrıs'a ikinci kez müdahale ederek, adanın kuzey kesimini Türklerin kontrolüne geçirmiş ve 16 Ağustos'ta da ateşkes ilan etmiştir. Böylece, Karpaz Yarımadası'nın doğu ucundan batıdaki Yeşilirmak'a kadar uzanan ve bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin sınırlarını oluşturan hattın kuzeyi Türklerin eline geçmiştir. Bu müdahalenin amacı, Kıbrıs'ın bağımsızlığını korumak ve bölgede sürekli bir barışın gerçekleşmesini sağlamaktır. Bu müdahale, Kıbrıs sorunu ve Türk-Yunan ilişkileri yönünden bir dönüm noktasıdır (Vatansever, 2010: 1515- 1516). Türk Hükümeti Garanti Anlaşması'ndan kaynaklanan meşru hakkını kullanarak yıllarca saldırılara uğramış Kıbrıslı Türklerin acılarını dindirmek ve barış, huzur ortamı sağlayabilmek adına müdahalede bulunmuştur.

Türk askeri, Kıbrıs'ta uluslararası anlaşmalarla kurulan ve Rum-Yunan ittifakının milli hedefleri ile bozulmuş sosyal düzeni ve devlet idaresini yeniden kurmak, barış ve huzuru yeniden tesis etmek için adaya müdahale etmiştir. Kıbrıs adasının Yunanistan'ın egemenliği altına girmesine mani oluşlardır. Bu nedenler göz önüne alındığında Türkiye'yi işgalci olarak gösteren zihniyetin tutarlı bir dayanağı bulunmamaktadır. Rum-Yunan ikilisinin, Kıbrıs meselesinde takındığı tavır, haksız olup, Türkiye'nin müdahale etmesi birer meşru gerçektir (Tamçelik, 2009, 166). Türkiye'nin müdahalesi 1960 Garanti Anlaşması'na göre meşrudur yani yasal olmayan bir durum söz konusu değildir.

Türk savaş uçaklarının başlattığı ve zırlı birliklerimizin desteğindeki piyade ve komandoların geliştirdikleri harekâtın hızla ilerlediği, Rumlarla kanlı çarpışmaların yapıldığı saatlerde Başbakan Bülent Ecevit, bir basın toplantısı düzenleyerek hem birinci barış harekâtının, hem de ondan sonraki gelişmelerin değerlendirmesini yaparak, İkinci harekâtın yapılış nedenlerini açıklıyordu. 14 Ağustos harekâtının nedenlerini, birliklerimizin taarruza geçmesinden saatler sonra, Cenevre Konferansı'nda alınan kararların Yunan Hükümeti ve Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından uygulanmadığını ve engellenmeye çalışıldığını iddia etmiştir (Tarakçı, 2010: 136). Başbakan Ecevit Cenevre'de yapılan iki görüşmeden çıkan sonuçlarını ve anlaşma ilkelerini Rum tarafının kabul etmemesi üzerine, Türk müdahalesinin gerçekleştiğini açık bir dille dünya kamuoyu ile paylaşmıştır. Önemli bir hususu hatırlatmak gerekir ki, Kıbrıs harekâtının bir diğer kahramanı dönemin Başbakan yardımcısı Necmettin Erbakan'dır. Milli Selamet Partisi lideri Erbakan, Başbakan Ecevit'e Kıbrıs konusunda müdahalenin gerekli olduğunu savunmuş ve desteklemiştir.

Kıbrıs Barış Harekâtından sonra Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler, özellikle 1964 ve sonrasında uluslararası sistemdeki yeniliklerin de etkisiyle ve Türkiye'deki iç değişikliklere bağlı olarak farklılaşmıştır. Afyon ekiminin yasaklanması konusu Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli bir sorun oluşturmuştur. Bir yandan ABD'nin albaylar cuntasının arkasında yer aldığı inanan, diğer yandan Kıbrıs'taki gerilemelerden ABD'yi sorumlu tutan Yunan kamuoyu, 1974 sonrasında demokrasiye tekrar döndükten sonra ABD karşıtı bir tutuma dönüşmüştü. Karamanlis'in ikinci harekâttan sonra NATO'nun askeri kanadından çekilmesi, Türkiye'yi önemseyen ama Yunanistan'ı kaybetme tehlikesini göze alamayan ABD yönetimini Türkiye karşıtı girişimlere zorlamıştır (Sakinmaz, 2007: 117).

ABD Kongresi, 1975 Şubat ayında Türkiye'ye silah ambargosu uygulanmasını karara bağlamıştır. Bunun üzerine Türkiye, 1969 Savunma İş Birliği Anlaşması'nı yürürlükten kaldırmış ve 1975 Temmuz ayında Türkiye'deki Amerikan üslerine el koydu. İncirlik üssüne yalnızca NATO amaçlı için sınırlı kullanım izni vermiştir (Sakinmaz, 2007: 117).

1974 Kıbrıs Barış Harekâtının yapıldığı uluslararası ortamda NATO ittifakı için çok zararlı olabilecek olan Türkiye ile Yunanistan arasında çatışma ise gerçekleşmemiştir. 1974 sonrası Kıbrıs sorununa çözüm bulunmasına yönelik çabalarda Batı ittifakının zarar görmemesine NATO üyesi ülkeler dikkat etmişlerdir. NATO açısından 1974 yılındaki olumsuz gelişme Yunanistan'ın NATO'nun

Türkiye'nin Kıbrıs harekâtını önleyemediği gerekçesiyle NATO'nun askeri kanadından çıkması olmuştur. Türkiye'nin vetosunu kaldırması üzerine Yunanistan NATO'nun askeri kanadına 1980 yılında dönmüştür. 1981 yılında Yunanistan'da Papandreou'nun iktidara gelmesiyle birlikte Yunanistan Kıbrıs sorununu Türk-Yunan ilişkileri ve NATO çerçevesinden çıkartma politikası izlemiştir (Kasım, 2007: 59).

Türkiye'nin 1974 yılının Kıbrıs'a müdahalesi Batı'da kaygı ve tepki toplamıştır. Korkulardan birisi Türk-Yunan savaşı, diğeri de Türkiye'nin Ada'nın tamamını alması olmuştur. Amerika her iki ülkeyi savaş konusunda uarmaya çalışmıştır. Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki yaklaşımına çıkarları açısından hep olumsuz bakmış olan ABD, afyon meselesinden duyduğu rahatsızlığı da Kıbrıs konusuyla birleştirmek suretiyle, Türkiye'yi cezalandırmak ve baskı altına alma girişimine başlamakta gecikmeyerek ambargo sürecini başlatmıştır. Ambargo kararının alınması sürecinde ABD Hükümeti, ihtiyatlı bir tutum içinde görünmekle birlikte Amerikan kamuoyunda ve Kongre'de, özellikle de Temsilciler Meclisi'nde Türkiye'ye karşıtlığı oluşmuştur (İzgi, 2007: 39-40).

20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının, siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan çok önemli sonuçları olmuştur. Hukuki anlamda Türkiye, mevcut Garanti anlaşmasınının 4. maddesi gereğince harekete geçmiş ve yapılan soykırıma müdahalede bulunmuştur. Türkiye'nin defalarca uyarıda bulunmasına rağmen Rumlar bu uyarıları dikkate almamıştır.

Türk Barış Harekâtı yalnız Kıbrıs Türklerine değil, Kıbrıs Rumlarına da barış ve huzur getirmiştir. Kıbrıs'ta iş başına geçen faşist Sampson yönetimi devrilmiş, yerine sivil yönetim eliyle demokrasi kurulmuştur(İsmail, 1988: 247). Yunanlı subayların yönetimindeki katliam sona ermiştir. Türk müdahalesinin gerçekleşmesi halinde, hazırlanan listelere göre binlerce solcu ve Makariosçu kişilerin katledileceği yine Rumlar tarafından açıklanmıştır(İsmail, 1998: 154). Bir asırdan fazla süren Enosis'i kampanyasının amacına ulaşması engellenmiş ve adada yer alan Türkler var oldukça Enosis'in bir hayal olduğunu gözler önüne sermişlerdir. Diğer yandan coğrafi temele dayalı federasyonun maddi temelleri atılmıştır.

4. SONUÇ

1571'de adaya Türkleri Anadolu'dan, yine kendilerine bir şey sormadan "Padişah Fermanı" ile ve mecburi iskan amacıyla gitmişlerdir. 1878'de İngilizlere verirken de, 1923'te Lozan'da Kıbrıs'tan vazgeçerken de, orada yaşayanlara danışılmamıştır. 1878 Berlin Konferansı'nda batılı ülkeler Türkiye'den Kıbrıs ve Osmanlı tebaası olan gayri Müslim azınlığa dokunulmazlık ve hakları istemiştir(Mümtaz, 2003: 189).

Kıbrıs konusu sayesinde kamuoyu, dış politikaya ilgi duymaya ve siyasal partiler ve sivil toplum kuruluşları ve medyanın etkisiyle Türk dış politikasını eleştirmeye ve etkilemeye başlamıştır. Bu süreç zaman içinde demokratikleşmeye başlamış ve Türk siyasal hayatı açısından olumlu bir etmendir (Ersoy, 2001: 118). Dış politikanın değişim göstermesi ile beraber toplumsal etkileri de beraberinde yaşanmıştır. Kıbrıs konusuna ilgi duyulmaya başlanmış ve toplumun hemen hemen her kesiminden destek görmüştür.

Kıbrıs konusu ile birlikte İslam dünyasında çeşitli varsayımlar ortaya çıkmıştır. Kıbrıs Türklerinin insan hakları vahşice çiğnenirken ve daha sonra 1974 Temmuz'daki Türk müdahalesi dünyanın çeşitli yerlerinde haksız tepkilerle karşılaşırken, kendileri de sık sık haksızlıkların kurbanı olan ve iletişim dünyasında kendi davalarının nasıl çarpıtıldığını bilen İslam uluslarının,

a) Müslüman bir ulusal topluluğun çoğunluk sultasına karşı verdiği mücadeleyi anlayış ve yakınlıkla karşılayacakları,

b) Ekonomik abluka korosuna katılmayıp, tam aksine bu abluhanın kırılması için Kıbrıs Türklerine yardımcı olacakları,

c) Bağımsızlık ilanını devredilmez” self-determination” hakkının yerine getirilmesi olarak kabul edecekleri ve yeni devlet politikasının özelliklerinden biri olarak “İslam ülkeleri ile en yakın ilişkiler kurmak”tan söz ettiğine göre bu devletin kuruluşunu destekleyecekleri, genel olarak kabul edilen varsayımlar olmuştur (Soysal, 1986: 177).

Kıbrıs'ta 1974 öncesi koşulların dayattığı askeri, militer, tüketici toplumdan demokratik, özgürlükçü ve üretici bir topluma geçme gereği duyuldu. Bu gereksinmelerin bir sonucu olarak önce Kıbrıs Türk Federe Devleti sonrasında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu (İsmail, 1988: 234). Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin 1975'te ilan edilmesinden 1983 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanına kadar geçen süre demokrasinin gelişimi için de önemlidir. BM 'nin Rumlar lehine açıklamalarda bulunması ve yanlarında yer alması Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulmasını zorunlu hale getirmiştir.

1974 Barış Harekâtı'nın diğer bir sonucu ise Türk halkının, uluslararası anlaşmalara olan bağlılığını göstermiş, diğer yandan ise, kendi güvenliği ile Kıbrıs Türk halkının güvenliğini tehlikeye atacak gelişmelere seyirci kalmayacağını dünyaya kanıtlamış olmasıdır (İsmail, 1988: 245).

Barış Harekâtının en önemli sonuçlarından biri nüfus aktarmasıdır. Çünkü nüfus aktarması ile güneyde esir olarak tutulan Türklerin özgür bölgeye geçmesi sağlanmış ve iki toplumlu, iki kesimli federal yapının temelleri atılmıştır (İsmail, 1988: 230). Böylelikle adada yaşayan Türkler kuzeyde toplanarak, can ve mal güvenliklerini sağladılar. Coğrafi temele dayalı olan federatif yapıyı oluşturdu. 1975'te Viyana'da Denктаş'ın imzası bulunan anlaşma ile nüfus mübadelesi yapılmıştır.

Müdahalenin doğurduğu özgür ortam, sosyal ve ekonomik alanda hızla yayıldı. Rum toplumunun 1974 öncesindeki kişi başı milli geliri 2.000 USD'den 13.000 USD civarına yükselerek, 6- 7 kat artmıştır. Diğer taraftan kişi başı milli geliri 500 USD olan Kıbrıs Türklerinde bu sayı 6.000 USD civarında olmuştur.

Kıbrıs Türkleri, “Self-Determinasyon” hakkına sahip olan bir ulusal halk olduklarını ve gerekirse bu hakkı ayrı bağımsız devlet yönünde kullanabileceklerini dünyaya duyurmuşlardır. Rum liderliğinin herhangi bir anlaşmaya yanaşmaması üzerine bu hakkı kullanarak kendi bağımsız devletlerini KKTC'yi kurmuşlardır (İsmail, 1988: 270).

Barış harekâtı sonrası Kıbrıs Türk toplumunun sosyal hayatında bir canlanma olmuş ve her meslek dalında birçok mesleki örgüt, birlik, dernek, sendika ve cemiyet kuruldu. Sosyal yaşantı, demokratik içeriğe tüm kurumları ile kavuştu (İsmail, 1998: 153). Bunlarla birlikte sanayi, tarım, hayvancılık, turizm ulaşım, haberleşme gibi önemli konularda 1974 öncesine göre ilerlemeler yaşanmıştır.

Türkiye, ABD ambargosu ile çok haksız bir cezalandırmayla karşı karşıya kalmıştır. Bunun yanında Avrupa ülkeleri ile Sovyetler Birliği'nin de başlangıçta sessizce destekledikleri müdahaleye sonradan karşı çıkmaları ve Rum liderlerin yanında yer almaları, Türkiye'nin kendine güvenmekten başka yolu olmadığını kanıtlamıştır (İsmail, 1998: 154). Yunanistan NATO'dan çekildiğini beyan etse de aslında dünya kamuoyunda bir destek aldığı yadsınamaz bir gerçek olmuştur. Bu nedenle Türkiye uluslararası siyasi alanda yalnız kaldığını geç de olsa farketmiştir.

Kıbrıs konusunun Türkiye açısından bazı eksikliklerin var olduğunu göstermesi bakımından da önemli katkılar sağlamıştır. Örneğin; 1964 ve 1974 krizlerinde ortaya çıkan amfibik harekât ihtiyacı için gerekli olan donanma alt yapısına sahip olunmaması, dış politikada seçenek daralması sonucunu doğurduğu söylenebilir. Böylece, sadece Kıbrıs'ta değil bir kısmı Türkiye'ye ait olan irili ufaklı yaklaşık 3000 adanın bulunduğu Ege'de etkin bir varlık sergileyebilmesi için önemli bir deniz gücü oluşturma ihtiyacını hissettirmiştir(Ersoy, 2001: 119). Üç tarafı denizlerle çerili bir ülkenin donanma ihtiyacının yetersiz olduğu bu müdahale ile anlaşılmıştır. Bununla beraber bölgede önemli bir güç olmak istiyorsak güçlü bir donanmamızın olması gerektiği de ortaya çıkmıştır.

Türkiye uzun dönemli bir deniz stratejisinin taktik adımları olarak değil, 1964- 1967 yıllarındaki Kıbrıs bunalımlarının dayatması olarak NATO'dan kısmen bağımsız alternatif deniz politikalarına ve askeri güç oluşumuna yönelmiştir. Stratejik yönelişin taktik adımları belirlemesi gerekirken taktik bir bunalım stratejik durağanlığı zorlamıştır. Ayrıca Kıbrıs sorununun olur olmaz zamanlarda ve zeminlerde sürekli bir biçimde Türk yetkililerin önüne konulması ve bu yüzden giderek Türkiye'nin önünü kesilmesine neden olmuştur (Ersoy, 2001: 117- 120).Türkiye dış politikasında sıklıkla Kıbrıs sorunu ile karşılaşmıştır. Özellikle AB giriş sürecinde Kıbrıs önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Türkiye'nin 1963- 1974 döneminde Kıbrıs'ta yaşanmış insan hakları ihlalleri ve yasadışı silahlı faaliyetler ile ilgili herhangi bir hukuki yola başvurmaması bazı yorumları beraberinde getirmektedir. Rumlardan çok önce, 1963- 1974 arasında Türkiye Avrupa hukuk kurumlarını devletlerarası başvuru şeklinde uyarabilirdi. Şayet böyle bir süreç başlatılmış olsaydı Kıbrıs'ın AET ile ortaklık süreci bundan etkilenirdi. O dönemde böyle bir mekanizmanın varlığının ne gibi etkiler doğurabileceğini tahmin edilemediği için bu yolu kullanmak gereği duyulmamış ve Kıbrıs'ın topluluğa ortaklık süreci hızla yürümüştür. Rumlar ise bu etkin silahı 1974 sonrasında büyük bir başarı ile devreye sokarak savaş ile kaybettiklerini masada kazanmak için büyük çaba sarf etmiş ve bir noktaya kadar başarılı da olmuşlardır (Hasgüler ve Özkaleli, 2010: 262- 263). Avrupa Konseyinde Türkler ve Rumlar temsiliyet konusunda eşit haklara sahipti. Bu dönem ciddi bir dış politika ile var olan haklar daha etkin kullanılabilir, uluslararası kamuoyunda önemli destek bulunabilirdi.

Eski Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın 20 Temmuz 1974 anıları arasında yer alan bir bölüm şöyledir; “15 Temmuz 1974 sabahı Rum tarafından silah sesleri duyulmuş ve Rum radyosunda marşlar çalınmaktaydı. Makarios öldürülmüş ve Rum cuntacılar darbe yapmıştı. Ecevit'e mesaj göndererek Enosis için son adımların atıldığını bildirdim. Müdahaleden başka çare kalmadığını belirttim. Nikos Sampson'un cumhurbaşkanı olması şaşırtıcı. Durum karanlık. Çok sayıda ölü ve yaralı var. Binlerce kişi hapisnede” (Gökhan, 2002: 15). Denktaş'ın anlattıklarından anlaşılacağı üzere Kıbrıs Barış Harekâtı öncesinde Rum tarafında ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu nedenle Kıbrıs Barış Harekâtı Rumlar içinde bir kurtuluş ve uyanış demektir. Harekât sonrasında yaşanan Yunan lobi faaliyetleri hareketin sonucunu etkilemiştir.

Kıbrıs'ta yaşayan Türk toplumu ve iş adamları ilk kez ayrı bir siyasi varlık olarak Türkiye ve üçüncü ülkelerle doğrudan ticari ve ekonomik ilişkileri kurma olanağı bulmuştur. Acentelikler alınmıştır. Türkiye ve KKTC arasında ekonomik ve kültürel işbirliği büyük boyutlara ulaştı. İmzalanan işbirliği protokelleri, Üniversiteler, Türkiye basın-yayın organları ve yoğun şekilde işleyen turist akımı nedeni ile ekonomik ve kültürel etkileşim ve kaynaşma hızlandı. Sosyal hayatta canlanma oldu ve her meslek dalında birçok mesleki örgüt, birlik, dernek, sendika ve cemiyet kuruldu(İsmail, 1998: 153).

Türkiye 'nin uluslararası arenada yapayalnız kaldığını gösteren Johnson Mektubu ve onu izleyen BM oylaması sonrasında, başta Müslüman ülkeler olmak kaydıyla üçüncü dünya ülkeleriyle temasa geçmek ve iyi ilişkiler içinde olmak gerektiği konusunda ciddi yaklaşımlar oluşmuştur. Bu yeni

yaklaşımlar Türk dış politikasında radikal bazı değişikliklerin yapılmasıyla sonuçlanmasa da, Türkiye'nin tek boyutlu dış politika pozisyonunu terk etmesine yönelik ilk adımların atılması açısından iyi bir fırsat ve ortam doğurmuştur. Bu bağlamda Türkiye'nin yeni arayışlar içine girmesi ve yalnızlığını ortadan kaldırmaya çalışması oldukça önemli bir sonuçtur (Ersoy, 2001: 119). Uluslararası alanda etkin bir dış politikanın önemi bir kez daha kendini göstermiştir. Özellikle müttefik olarak görülen ülkeler harekât öncesi ve sonrasında Türkiye karşıtı söylem ve eylemlerine devam etmiştir.

Kıbrıs müdahalesinde Pakistan, İran ve Libya gibi ülkeler yanımızda yer almışlardır. Halk desteği olarak İslam ülkelerinden ciddi yardımlar gelmiştir. Bağdat'ta, Kahire'de halk sokaklara dökülmüş ve Türkiye lehine gösteriler yapmışlardır. Bu gösteriler özellikle batılı ülkelere karşı önemli bir gösterge olmuştur. Türkiye 1974'ten sonra İslam dünyasının bu olumlu tavrı üzerine Arap ve İslam dünyasına yönelmiştir.

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın askeri açıdan başarılı olup olmadığı tartışılmaya açıktır. Çünkü karşımızda düzenli bir ordusu bile bulunmayan bir albay tarafından yetiştirilmiş gönüllü Rumlar yer almaktadır. Diğer yandan donanma konusunda yaşanan eksiklikler önemli bir gösterge olmuştur. Kore'den sonra ikinci kez askeri güç kullanılmıştır. Daha tecrübeli bir donanma birliği oluşturulması harekâtın seyrini değiştirebilirdi. Ayrıca Türkiye'nin gerek matematiksel gerekse de özel konumu esas alındığında önemli bir savunma gücüne sahip olması gerektiği aşikârdır. Bu nedenle donanma açısından çok başarılı olduğunu söylemek zordur.

Kıbrıs müdahalesinin ekonomiye doğrudan ve dolaylı olarak etkileri olmuştur. Müdahaleden hemen sonra ekonomik açıdan döviz ihtiyaçları duyulmuştur. Petrol fiyatları artmış ve rakamlar daha da büyümüştür. Çare olarak İslam Konferansı'na gidilmiş ve yardım istenmiştir. Bir başka açıdan Türkiye'de ki enflasyonu tetiklemiştir. Enflasyon yükselmeye 1974 yılından sonra başlamıştır. Türkiye uzun yıllar yüksek enflasyonla mücadele etmek zorunda kalmıştır.

KAYNAKÇA

- ÇAY, Abdulhaluk (1989), Kıbrıs'ta Kanlı Noel- 1963, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- DEĞERLİ, Esra Sarıkoyunlu (2012), "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950–1960)", Akademik Bakış Dergisi, Cilt: 6, Sayı:11, ss. 84- 101.
- ERSOY, Hamit (2001), Kıbrıs Sorunu'nun Türk dış politikasına etkileri, EFEGİL, Ertan ve ÜLGER, İrfan Kaya(Ed.), Avrupa Birliği kışkırtıcılığında Kıbrıs meselesi, HD Yayıncılık Matbaacılık, Ankara.
- GÖKHAN, Mehmet (2002), Kıbrıs barış hareketinde ilginç olaylar., Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, İstanbul.
- HASGÜLER, Mehmet ve ÖZKALELİ, Murat (2010), Kıbrıs'ta Metamorfoz ve Paradigma Değişimi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara.
- İSMAİL, Sebahattin (1988), Kıbrıs Barış Harekâtının Nedenleri- Gelişimi- Sonuçları, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, İstanbul.
- İSMAİL, Sebahattin (1998), 150 soruda Kıbrıs sorunu, Kastaş Yayınevi. İstanbul.
- İSMAİL, Sebahattin (2000), Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Doğuşu-Çöküşü ve KKTC'nin Kuruluşu(1960-1983), Akdeniz Haber Ajansı Yayınları. İstanbul.
- İZGİ, Ali Rıza (2007), "Kıbrıs Barış Harekâtı Sonrasında Türkiye'ye Uygulanan Silah Ambargosu ve Sonuçları", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

- KASIM, Kamer (2007), “Soğuk savaş dönemi sonrası Kıbrıs sorunu”, Akademik Bakış Dergisi, Cilt: 1, Sayı:1, ss. 57-72.
- MANİSALI, Erol (2004), Avrupa kıskacında Kıbrıs, Derin Yayınları, İstanbul.
- MÜMTAZ, Hüseyin (2003), Yeni Mütarekeler, Yeni Kuvayi Milliyeler, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- SAKINMAZ, Şenol Koray (2007), Kıbrıs tüneli, Akademi Kültür Yayıncılık, İstanbul.
- SOYSAL, Mümtaz (1986), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve İslam dünyası. Siyasi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (Ed.), “Uluslararası Alanda Kıbrıs Türk Toplumunun Siyasi ve İktisadi Meseleleri”, SİSAV Yayınları, İstanbul.
- TAMÇELİK, Soyalp (2009), Kıbrıs'ta güvenlik stratejileri ve kriz yönetimi, ODTÜ Yayınları, Ankara.
- TARAKÇI, Mustafa (2010), Kıbrıs barış hareketi, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- VATANSEVER, Müge (2010), “Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı: Özel, ss. 1487- 1530.